

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Yapay Uydu Gözlemleri

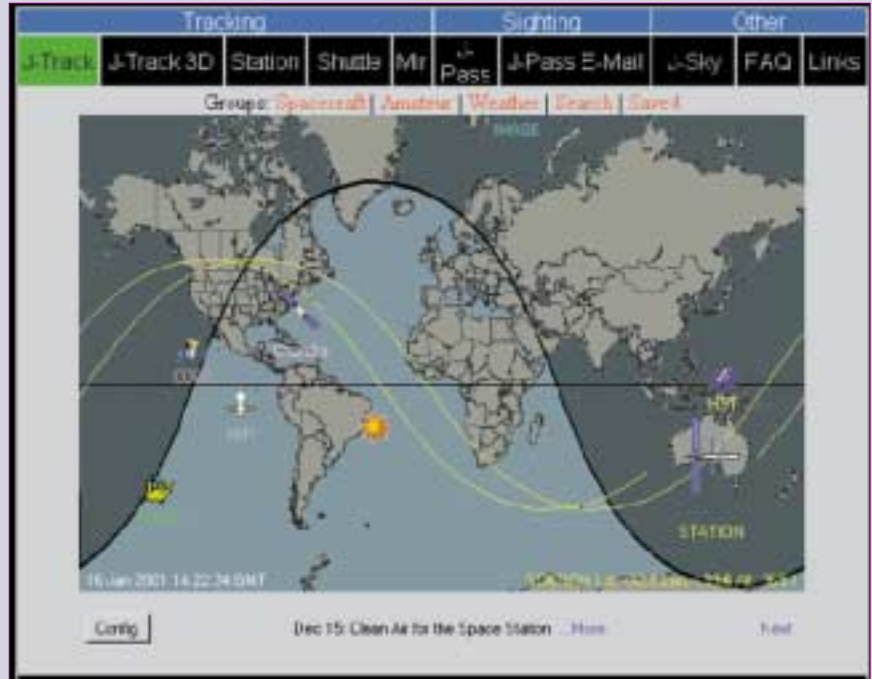
“Gökyüzüne bakarken, yavaşça ilerleyen ve giderek parlaklaşan bir ışık gördüm. Bu, bir uçak olamazdı; çünkü yanıp sönen kırmızı ışıkları yoktu. Cisim inanılmaz derecede parlaklaştı. Gökyüzündeki tüm yıldızlardan daha parlaktı. Sonra tekrar sönükleşti ve gözden kayboldu. Bu, cisim kesinlikle bu dünyaya ait olamaz. Bu bir UFO olmalı.” Evet, bu bir UFO olmalı. Çünkü, bu sözleri söyleyen kişi için, “Tanımlanamayan Uçan Cisim” (Unidentified Flying Object) sözcüklerinin baş harflerinden oluşan UFO tanımına bütünüyle uyuyor.

Ne var ki, gök cisimlerini ve gökyüzünü çok iyi tanıyan amatör ve profesyonel

gökbilimciler, bütün gece gökyüzüne baktıkları halde UFO'lara tanık olmuyorlar. Halbuki, yaşamlarını gök cisimlerini araştırmaya adanmış insanlar olarak, bir “Dünya-dışı yaratıkla” karşılaşmayı onlar kadar isteyen kimse olmasa gerek. Üstelik, Dünya-dışı yaşamı destekleyebilecek başka gezegen sistemlerinin bulunup bulunmadığı, gökbilimin ilgi alanlarından biri. İstatistiksel olarak, gökadamızdaki milyarlarca yıldızın çevresinde bulunabilecek milyarlarca gezegenin arasında, birkaç tane de olsa, yaşamı destekleyen, Dünya benzeri gezegenin bulunması büyük olasılık. Buna karşılık, yıldızlararası yolculuklar pek olası değil; yani bu yaratıkların bi-

zi görmek için buralara gelmeleri çok zor. Günümüze kadar, uzaylıları gördüğünü söyleyen pek çok kişi ortaya çıktı. Ne yazık ki iddiaların % 90'ı sahtekarlık ürünü. Geri kalan küçük bir oransa, kanıtlanamayan iddialar. Yani, onları gözleyenlere göre gerçek UFO'lar.

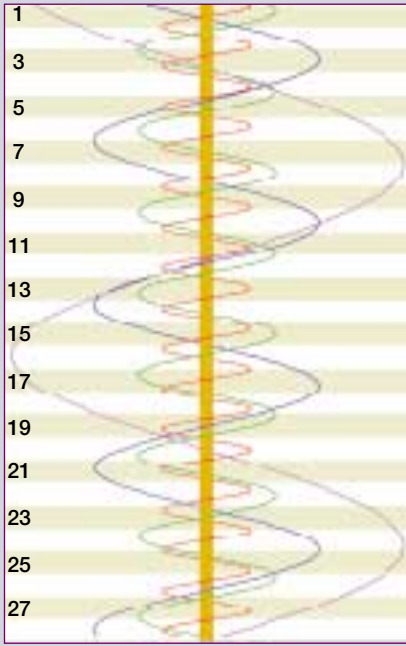
Şimdi, yukarıda sözünü ettiğimiz “UFO'ya” dönelim. Burada anlatılan, bir Iridium uydusunun tanımına uyuyor. Yapay uyduların yeryüzünden görülebildiğini hepimiz biliriz. Bunların çoğunu, gökyüzünde yavaşça ilerleyen yıldız parlaklığında cisimler olarak görürüz. Ancak, özellikle bazıları çok parlak görünebilir. İşte yukarıda sözü edilen “UFO” bunlardan biri.

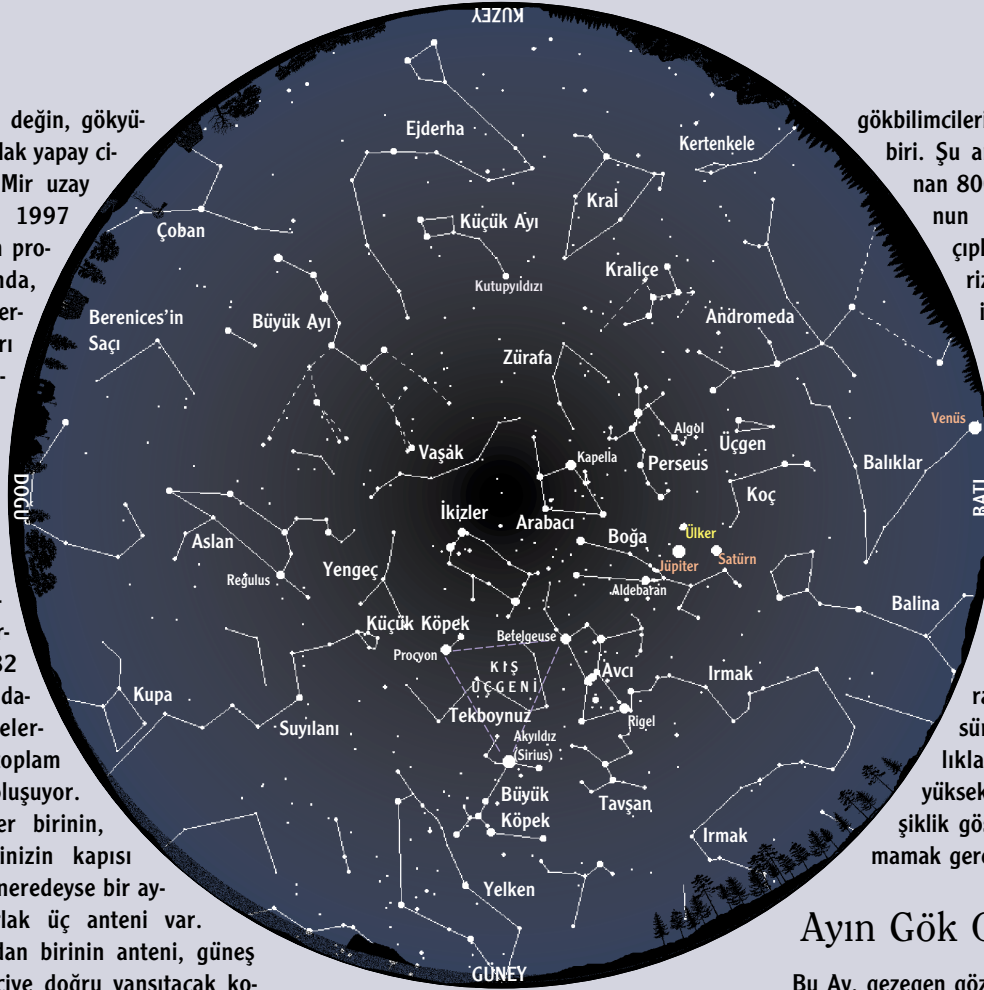
Solda: Bir Iridium uydusu parlaması. Bu fotoğraf uzun poz süresi verilerek çekilmiştir. Sağda: NASA'nın İnternet sayfalarından birinde (<http://liftoff.msfc.nasa.gov>) verilen ve istediğiniz uyduların konumlarını gösteren program.

1997 yılına değin, gökyüzündeki en parlak yapay cisim, Rusların Mir uzay istasyonuydu. 1997 yılında, Iridium projesi kapsamında, bir takım haberleşme uyduları yörüngeye fırlatılmaya başlandı. Bu uydular, parlaklık rekorunu Mir'in elinden aldı.

Iridium uydusu, yer yüzünden 782 km yukarıda, dairesel yörüngelerde dolanan toplam 72 uydudan oluşuyor. Uydulardan her birinin, büyüklüğü evinizin kapısı kadar olan ve neredeyse bir ayna kadar parlak üç anteni var. Eğer, uydulardan birinin anteni, güneş ışığını gözlemciye doğru yansıtacak konuma gelirse, bu parlama -8 kadir değerini aşabiliyor. Bu da Venüs'ten yaklaşık 100 kat fazla karanlık bir ortamda gözlemlerin oluşması için yeterli bir parlaklık demek. Iridium parlamalarının yaklaşık 10 saniye kadar sürdüğünü de ekleyelim.

Şubat ayında Jüpiter'in "Galileo Uyduları" olarak da bilinen dört büyük uydusunun gezegene göre konumları.

gökbilimcilerin ilgi alanlarından biri. Şu an yörüngede dolanan 8000'den fazla uydunun yaklaşık 400'ünü çıplak gözle görebiliriz. Yapay uydular için en iyi gözlem zamanı, sabah hava aydınlanmaya başlamadan kısa süre öncesiyle Güneş'in doğması arasında geçen; bir de akşam Güneş'in batışıyla havanın iyice kararmasından kısa süre sonrasına kadar geçen süre. Bu zaman aralıklarının, uyduların yüksekliğine göre değişiklik gösterdiğini de unutmamak gerek.

Ayın Gök Olayları

1 Şubat saat 22:00; 14 Şubat saat 21:00; 28 Şubat saat 20:00'de gökyüzünün genel görünüşü

Mir uzay istasyonu, yukarıda değindiğimiz gibi, Iridium uyduları fırlatılmadan önce en parlak uyduydu. Mir'i gözlemek istiyorsanız, biraz acele etmelisiniz; çünkü, istasyon yakında kullanım dışı kalacak ve düşürülecek. Ancak, Mir'in yerini Uluslararası Uzay İstasyonu alıyor. İstasyonun parlaklığı şimdiden yaklaşık Mir'inki kadar. Tamamlandıktan sonraysa yaklaşık -1 kadir parlaklıktaki Mir'den çok daha parlak olacak. İstasyonun parlaklığının -3 kadir ulaşabileceği sanılıyor. Her iki istasyonun ve çoğu uydunun bulunduğu konumdan ne zaman görüleceği, parlaklığı ve gökyüzünde izlediği yol, NASA'nın <http://liftoff.msfc.nasa.gov/RealTime/JPass/20/> internet adresinde veriliyor. Ancak, burada Iridium uydularıyla ilgili bilgi yer almıyor. Iridium uydularıyla ilgili ayrıntılı geçiş verilerine <http://www.heavens-above.com/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Ayrıca, <http://liftoff.msfc.nasa.gov> adresinden, yine Iridium uyduları dışındaki uyduların gökyüzündeki konumlarını görebilirsiniz.

Yapay uydusu gözlemleri, biraz gökbilimin kapsamı dışında kalsa da, amatör

Bu Ay, gezegen gözlemleri için oldukça iyi bir dönem. **Venüs**, 16 Ocak'ta en büyük yükselimine ulaştıktan sonra, giderek daha da parlaklaşıyor. Gezegen, 20 Şubat'ta en büyük parlaklığına ulaşacak ve bu sıradaki parlaklığı -4,6 olacak. Iridium parlamalarını bir yana bırakırsak, UFO raporlarında, Venüs'ün de önemli payı bulunacak gibi görünüyor. Venüs'ü görmek için Güneş battıktan sonra batı ufku üzerine bakmanız yeterli. Gezegen Güneş'ten yaklaşık dört saat sonra batıyor. Şubat ayı bitiminden sonra Venüs, hızla alçalmaya başlayacak ve Mart sonuna doğru akşam gökyüzünü terk edecek.

Satürn ve **Jüpiter**, hava karardığında güney yönünde başucuna yakın konumda bulunuyorlar. İki gezegen ve Ülker yıldız kümesi güzel bir üçlü oluşturuyorlar. 2 Şubat'ta, Ay da bu üçlüye katılacak.

Merkür, ayın başında hızla alçalacak ve ayın ortalarında sabah gökyüzüne geçecek. Ay sonunda, gözlenebilecek kadar yükselmiş olacak. Gezegeni gözlemek için en iyi dönem ay başı ve ayın son günleri.

Mars, gece yarısından sonra, Jüpiter ve Satürn batarken doğudan yükseliyor. Gezegen her geçen gün biraz daha erken doğuyor.

Ay, 1 Şubat'ta ilkdördün, 8 Şubat'ta dolunay, 15 Şubat'ta sondördün, 23 Şubat'ta yeniay evrelerinden geçecek.